

Jaarverslag 2023

Stichting Struikelsteentjes Maastricht

Struikelsteentjes

In 2023 werden 20 struikelsteentjes op 8 locaties gelegd voor Maastrichtse Joden en verzetsstrijders die in de Tweede Wereld Oorlog zijn vermoord. Gekozen werd voor 18 april 2023, precies 80 jaar na de opstand in het getto van Warschau en daarmee de herdenkingsdag van de Holocaust, Jom Hasjoa.

De steentjes legging heeft plaatsgevonden op de gebruikelijke wijze met de stratenmaker Jan van der Meer van de gemeente Maastricht. De week tevoren heeft hij een struikelsteentje aan de Ambyerstraat Zuid 71 voor Esta Gläser-Scyczman geplaatst bij het steentje voor haar zoon Heinrich Gläser. Het steentje voor zijn vader, Symche Gläser ligt op de Akersteenweg 5. Na de scheiding is moeder Esta bij haar zoon komen wonen en vanuit dit huis is zij gedeporteerd. De biografie over dit gezin treft u op onze website via deze [link](#).

Dat brengt het totaal van nieuwe steentjes in 2023 op 21 en het totaal in Maastricht op 303 struikelsteentjes. In 2024 zullen de laatste 21 struikelsteentjes op 10 locaties worden geplaatst. Daarmee eindigt dit Maastrichtse struikelsteentjes project met in totaal 324 struikelsteentjes.

Daarnaast werd het struikelsteentje van de verzetsstrijder Leo Ruyters van Secretaris Wijnandstraat 40 naar het hoekhuis op nummer 1 verplaatst.

Op twee locaties maakten huidige bewoners bezwaar tegen plaatsing van struikelsteentjes voor hun deur. Uiteindelijk heeft één bewoner zijn bezwaar ingetrokken. Deze steentjes konden daar dan ook worden geplaatst onder ruime belangstelling van zeven nabestaanden uit Israël en Zwitserland in aanwezigheid

van de Commissaris van de Koning Emiel Roemer en veel leerlingen van het Sint Maartens College en 22 leerlingen van basisschool de Vlinderboom. Een foto van deze bijeenkomst is verschenen in het *Nieuw Israëlietisch Weekblad*.

Helaas volhardde de bewoner van de andere locatie in zijn afwijzing. De plaatsing van die twee struikelsteentjes is opgeschort. De twee loco-burgemeesters die daar zouden zijn werkten wel mee en wethouder Johan Pas en wethouder Frans Bastiaens kwamen naar de ceremonie voor vier struikelsteentjes aan het Lakenweversplein. Frans Bastiaens tevens eerste loco-burgemeester hield daar de toespraak. Twee nabestaanden van de broers Wijngaard woonden deze ceremonie bij.

De fractievoorzitter uit de gemeenteraad van GroenLinks, Mark Mülders, gaf een toespraak bij het steentje voor Baruch Lieberman waar de nabestaande Michael Schleyen met zijn vrouw aanwezig kon zijn en het woord richtte tot de daar aanwezige belangstellenden.

Aan de Statensingel, bij de struikelsteentjes voor Rosenbund en Rosenfeld, waren leerlingen aanwezig van het Bonnefanten College. Een TV-ploeg van L1 interviewde naast enkele leerlingen, de biografieschrijver voor deze locatie, Fred Grünfeld, en de voorzitter van de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge van Limburg, Ernst de Reus.

Ook bij de laatste struikelsteentjes die dag voor de families Rimini en Salomon waren respectievelijk 16 en 22 leerlingen van basisschool de Vlinderboom met hun docenten aanwezig.

Biografieschrijvers.

De Stichting kan een beroep doen op een vaste pool van ervaren biografieschrijvers. Het abonnement op *My Heritage* is gecontinueerd, voor aanvullende informatie voor de biografieschrijvers. Het werk van deze vrijwillige biografieschrijvers – Sjoerd Claessens, Fred Grünfeld, Ernst Homburg, Erik van Rijsselt en Marjolein Vlieks – werd door het

Elisabeth Strouven Fonds zodanig gewaardeerd dat zij deze vrijwilligers met het bestuur een diner aanboden (zie jaarverslag 2022) dat op 17 januari 2023 heeft plaatsgevonden. Na de struikelsteentjeslegging van 2023 werd gezamenlijk gedineerd door de biografieschrijvers en het bestuur op 20 juni 2023.

Filmfragmenten

Voor de website van de Stichting Struikelsteentjes Maastricht worden filmfragmenten van de steentjesleggingen vervaardigd. De filmfragmenten over de struikelsteentjes leggingen uit 2023 zullen in 2024 verschijnen. In totaal zijn nu 73 filmpjes gereed en op de website gezet.

Activiteiten

Op 24 april 2023 heeft Fred Grünfeld een gastcollege gegeven aan het University College Maastricht over de struikelsteentjes in het Engels.

Op 3 mei 2023 werd op initiatief van Jaap Janssen vanuit Studium Generale in Lumière Cinema een film over de opstand in het ghetto van Warschau getoond. Deze werd ingeleid door Georgi Verbeeck, docent Moderne Geschiedenis en Politieke Cultuur aan de Universiteit Maastricht.

Op 4 mei 2023 werd de jaarlijkse 4-mei lezing van Studium Generale gegeven in de Sint Janskerk door de Holocaust-overlevende Rudi Cortissos.

Eveneens op 4 mei 2023 was een voorstelling getiteld 'Struikelstenen in Maastricht' te zien (Pesthuyspodium) door Martijn Tullemans en Sara Curfs op initiatief van Theater na de Dam.

Op 9 mei 2023 werd een lezing gegeven – op initiatief van Jaap Janssen vanuit Studium Generale – door Géraldine Schwarz,

auteur van *De Geheugenlozen (Les Amnésiques)* over de verwerking van het oorlogsverleden.

In mei vonden in het kader van de Maastrichtse Mensenrechtenweek wandelingen met uitleg langs de struikelsteentjes plaats. Erik van Rijsselt was hierbij de gids.

Van Peter Jan Knegtmans verscheen hoofdstuk 'Burgemeester Martin Hermans (1877-1965) en de Joodse vluchtelingen in Amby', pp. 209-227, in: *Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg*, Jaarboek 2020, Maastricht 2021, ISSN 0167-6652.

Van René van Rijsselt, Erik van Rijsselt en Marjolein Vlieks verscheen de publicatie *Onvoltooid Verleden; Ontrechting en rechtsherstel van Joodse inwoners in de gemeenten Maastricht, Amby en Heer*, 326 pp., ISBN/EAN 978-94-6481-399-9.

Presentatie was op 27 september 2023 in de synagoge van Maastricht door Ernst de Reus (voorzitter NIHS), René van Rijsselt (auteur) en Wim Hillenaar (Burgemeester Maastricht). Met ontvangst in het stadhuis.

Subsidie

De steentjes werden gedeeltelijk gefinancierd door het Strouvenfonds terwijl de filmfragmenten volledig zijn gefinancierd door het Strouvenfonds. Daarnaast ontvingen we subsidie van de provincie en van donateurs. De gemeente Maastricht financiert de stratenmaker die de plaatsen waar de steentjes gelegd worden, prepareert en de steentjes plaatst.

Dit jaarverslag is goedgekeurd door het bestuur bestaande uit Fred Grünfeld, Rina van den Brandt, Jaap Janssen en Marij van den Bosch.